

A SAJTÓREVIZIÓ TECHNIKÁJA.

A könyvnyomdászatban igen fontos művelet az úgynevezett *géprevizió*. Ennek végzésére ott, hol a főnök, nyomdavezető, vagy házi korrektor a munkát nem győzi, revizort alkalmaznak, a kinek azután feladata, a sajtóból kikerült első példányt az imprimált korrekturával összehasonlítani, hogy az azon kijelölt hibákat pontosan kijavították-e.

A revizor teendője nagy feladattal jár, mert a kinyomatás előtt ő az utolsó tényezője annak, hogy a nyomtatvány kifogástalanul kerüljön a megrendelő kezeibe. A revizor rendszerint felelős munkájáért, mert szórakozottsága vagy könnyelműsége százakra menő kárt okozhat, s igen sokszor zavarba is ejtheti a nyomdát, ha tévedése folytán olyan dologból nyomat selejtet, melynek papirja előre meg lévén rendelve, a példányszám utánnyomására nincs elég papirkészlet és ennek gyári úton való utánrendelése huzamosb időt vesz igénybe, s daczára, hogy a revizori állást kipróbált, megbízható egyénnel töltik be, számtalan

az eset, mikor az e munkában kipróbált és gyakorlott szem is megtéved.

A revízió technikája tömérdek aprólékosságból áll, melyeket az alábbiakban megkísérlek ismertetni; a részletekbe bocsátkozás előtt azonban a revíziók válfajait négy főrésztre osztom.

1. Akcizidencziák.
2. Táblázatok.
3. Könyvek, hirlapok.
4. Dísznyomatványok.

E négy főrészből kiindulva, elmondom, hogy minden egyes részt mily műveletnek vessen alá a revízor és minő óvórendszabályokra terjedjen ki figyelme, hogy a selejt nyomtatását elkerülhesse.

1. *Akcizidencziák.* E fogalom alá tartoznak mindama nyomtatványok, melyek a sűrű (compress) szedés keretén kívül esnek. Kereskedelmi nyomtatványok, tabellák, hirdetések, címlapok stb. stb. A gépmester sajtóba emeli valamely megrendelő cégkártyáját és a félig-meddig nyomásra elkészített szedésről, az imprimált korrekтура kíséretében átadja az első lenyomatot. A revízor első sorban összehasonlítja ezt az imprimatúrral s a netán meg nem korrigált hibát a revízió újra kijelöli; az összehasonlítást elvégezve, gondosan átnézi a sorokat, hogy nincs-e bennök sérült vagy idegen betű, e mellett el is olvassa a sorokat, hogy míg a szedést a sajtóba emelték, nem esett-e keresztül valamely szó, és ha kiesett, a visszaállításnál nem dugtak-e el egy vagy két betűt. Igen természetesen, a gondos átnézés daczára mindeme műveletnek igen gyorsan kell megtörténnie, s a revízor gyakorlott szemének e vizsgálódás közben azt is meg kell látnia, hogy vonalban állanak-e a sorok,

nem csúszott-e egymásra a formazárásnál a sorok között a térző, mely alig észrevehetően, de mégis ferdévé tette a sorokat; nincs-e valahol szedés-technikai hiba. Mikor mindeme dolgokat rendbehozta, ráírja a példányszámot, elővigyázatból a gépmestert ismételten figyelmezteti a munka miként való végzésére, akként, hogy az imprimaturra vagy kéziratra jegyzett észrevételeket: milyen színnel nyomassék, hány példány után jön a *muláczió* stb. stb. a revizióra jegyzi és átadja a formát sorsának, a kinyomatásnak, és jaj a revizornak, ha a gépmester előbb kész a forma előkészítésével, mint ő a revizióval.

2. *Táblázatok.* E néven értjük a nyomtatványok mindama nemeit, melyek függélyes és részben haránt vonalakkal nyomatnak. De ezek is kétfélék, úgymint a különféle hivatalok kezelési nyomtatványait képező tabellák, valamint egész könyveket képező, úgynevezett *beszedett* táblázatok, melyek többnyire kimutatások szoktak lenni. Itt a revizor figyelme első sorban arra terjed ki, hogy helyes-e a kilövés; kezelési táblázatoknál, hol a fejben kevés a szöveg, ismételten átfutja szemcivel a szókat és az egymás mellé szedett léniák között támadt nyílásokat kék írónnal bekarikázza, jeléül, hogy a gépmester nyissa föl a formát és a szedő tolja össze a léniákat. Utánrendelt táblázatoknál a revizor mérje össze az eredetit a géplevonattal, hogy nincs-e egyik vagy másik rovat szélesebbre vagy keskenyebbre szedve, a táblázat nem szélesebb vagy keskenyebb, hosszabb vagy rövidebb-e a mintánál; a haránt vonalak száma pontos-e? Nagyon fontosak ezek az aprólékosságok, mert a legtöbb esetben az utánrendelt táblázatot a hivatalban már teleirtakkal mintegy folytatásképen egybekötik, s ha

most nem egyeznek a vonalak, a hivatal visszaküldi. Továbbá ismeretesek a belső- és külsőíves táblázatok, melyeknél gyakran utánrendelik a belső ívet, s ha a szedő és nyomó hibáztak, a revizornak meg kell látni, hogy a szedő holmi könnyebbségért megváltoztatta a rovatok szélességét, a nyomó pedig nem alkalmazkodott a kötő- és fejhézag dolgában a mintához, mert ha ő meg nem látná, a megrendelő bizonyára meglátja, hogy az utánrendelt táblázat egy-két ciceróval magasabban van nyomva a papírra, vagy a kötőhézag keskenyebb és nem lehet a belső ívekkel egybekötni s a revizor örülhet, ha csak egy-két rizsma papír árával menekül a bajból. A midőn pedig aláírja a revíziót, jól ügyeljen, nehogy az éppen szintén kezeügyében levő s hasonló papírra nyomandó táblázat példányszámát írja reá, mert a gépmester kinyomja, ha 2000 helyett 20.000 is van reá írva; és a mint én tudom, a revizorokon is megesik, hogy — szórakozottak.

3. *Könyvek, hírlapok.* Csakis sűrű szedést értünk alatta, vagyis könyveket, heti lapokat, folyóiratokat stb. E nyomtatványoknál már több időt vesz igénybe a revizor munkája, mint az előzőeknél, mert a tömör sorok között is kell kutatni, böngészni a rossz és esetleges idegen betűket, melyek a géplevonatban most már tisztábban is láthatók. Ezek revíziójánál első teendő az ív összehajtogatása és meg kell győződni arról, hogy jó-e a kilövés, ellenkező esetben csak az átlövés után fogjon munkához a revizor, mert e műveletnél többnyire elcsúsznak a szélső betűk, eldől az oldalszám s könnyen, észrevétlen esik meg a baj.

Ha a kilövés rendben van, kezdődik az össze-

JOSEF ANGER & SÖHNE

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÓDE

WIEN XVII., Hernalds, Hauptstrasse 124.

Ajánlják a legújabb vívmányok
szerint tökéletesített

Amerikai tégely-
nyomó, papírvágó- és
lyukasztó-gépeiket,

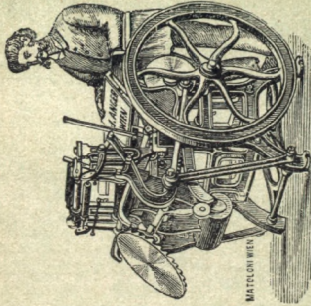
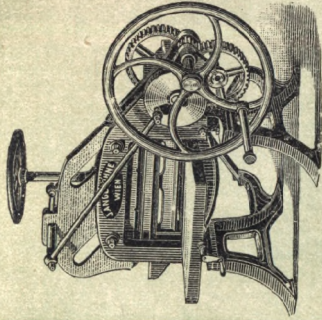
ARANYOZÓ- ÉS
VÁNYOLÓ-SAJTÓIKAT,

lemezpapír-ollóikat, simító- és csomagoló-sajtóikat.

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI GYORSSAJTÓK.

Legolcsóbb gyári árák. Legelőnyösebb fizetési módzatok.

KÉPES ÁRJEGYZÉKET KIVÁNTATRA INGYEN KÜLDENEK.

KURZWEIL JÁNOS ÉS T^{SA} BUDAPESTEN

Államilag kedvez-
ményezett

ELSŐ MAGYAR

KÖNYV- ÉS

KÖNYOMDAI

FESTÉKGYÁR.

47.004. és 53.406. sz.
osztások-magyar szabá-
dalmak.

GYÁR:
IX., Márton-u. 19.

Vendel-utca 17.

RODA ÉS RAKTÁR:
V., Hold-utca 23.

Kitüntetve:
Temesvár 1891.
Philippopol 1892.
Orsz. Ipar-Egye-
sület 1892.

Készít
legjobb minőségű

Ujság-, mű-,
illusztráció-,
díszmű-

és mindenféle szí-
nes festéket.

KENCZÉK.
BRONZOK.

Patent gelatin-
hengeranyag.

*
Szedősorzó

igazítható feszítő-
vel, szabad. saját
találmány.

hasonlítás a szerző-korrekturával, melynek pontos és figyelmes végzésénél különösen szemmel tartandók a szedő által végzett korrekturek: nincs-e valamely betű vagy szó eldugva, a sor esetleges kizárásánál nem szorult-e két szó egymás mellé, egyenletesen van-e a sor kizárva, s ha csakugyan hanyag volt a szedő munkája, a kijavítás után neki is figyelmébe ajánljuk, hogy jól végezze munkáját. Az összehasonlítás végeztével minden oldalt köröskörül jól megnézőnk, nincs-e a sorok szélén elcsúszott vagy a forma zárása közben eldőlt és a gépmester által fordítva visszaállított betű; ezt követőleg gyorsan átfutjuk szemeinkkel a sorokat s a netán előbukkanó csonka vagy idegen betűt nyomban kiirtjuk.

Ne kerülje el figyelmünket az ívjel, az úgynevezett *norma*. Ez ugyan a könyvkötőnek szól, de nagyobb bajnak lehet szülője, ha több kötetre terjedő könyveknél a római számmal jelzett első vagy második kötet ívjelc téves.

Oly könyveknél, melyeket ábrákkal nyomnak és az ábráknak még aláírásaik is volnának, föltétlenül elolvasandók az aláírások, mert a nyomó minden ábrát aláak, s ha eldől egyik-másik szó, nem sokat törődik vele, hanem úgy a hogy odabiggyeszi és siet mielőbb levonatot adni a revizornak. Így oldalról-oldalra menve, minden hibát tisztán és érthetően kijelölve, az ív első oldalára írja a példányszámot s a revíziót további elbánás végett kiadja a szedőnek.

Ha a hibáktól és rossz betűktől nagyon »mákos« volt a revízió, úgy *szemleívet* kérünk s lehetőleg villámgyorsasággal összehasonlítunk mindent. Föltétlenül szemleívet kell kérni, ha ábrás nyomtatványról van szó, mert az első lenyomatban az ábrák

még nem nyomódtak le elég tisztán, a gépmester pedig nyomásrakészítés közben ki is szedegeti és aláarakja őket, és mint a tapasztalás bizonyítja, megfordítva tesz néha-néha egyet vissza; igaz, hogy őt éri a nagyobb baj s nem a revizort, ha így ki nyomja a formát, de a dolgát értő revizornál ilyesminek megtörténni nem szabad. A szemleívet mindig a kiadvány rendes papírján nyomva adjuk a revizornak, s míg ő az úgynevezett *szuperrevíziót* végzi, a sajtó már működésben lehet, mert ritka eset az olyan hiba, melyért az addig nyomott példányokat el kellene dobni.

A hírlapok és egyéb néven ismert sűrűszedésű nyomtatványok revízióját épp úgy végzik, mint azt a könyvek revíziójáról elmondottuk.

4. *Disznyomtatványok* alatt azt értjük, a mikor valamely művet több színben nyomatnak. Mindannyian tudjuk, hogy mielőtt a szedő valamely formát a nyomandó színek szerint szétbont, azt előbb fekete lenyomatokon imprimálják. A gépmester teendőjét a nyomás körül igen sokszor az szabja meg, melyik szín kezdésével végzi biztosabban a pontosan egymásba illő nyomást. Tehát a revizor gyámkodása fölötté szükséges annak ellenőrzésére, hogy nincsen-e a forma rosszul zárva? Ha a revizor jó nyomdász, nagyon könnyű a feladata, biztosan le tudja mérni a fekete levonatról, nem tévedt-e a szedő egy-két térzővel a színes sorok beállításánál, vagy jól állította-e be a gépmester a sajtóba az ívet. Három színben, vagy inicziáléknál, esetleg színes ráma alkalmazásánál nagy gondosság kell a formák egybeállításához és ily kényes esetekben a revizor mindenkor úgy mérjen az ő fekete korrekturájával, mintha az rőf

volna, így könnyen megállapítja a helytelen formazárást, vagy a szedő tévedését. Minden szines sort olvasson el, a szók közötti beosztásra különös figyelme legyen. Miután a magyar nyelv nagybetűinél igen könnyen letöredeznek az ékezetek, különösen ha a szedés sok korrekturán ment át, erre különösen ügyeljen s ha ideje engedi, ne bizakodjék a gépmester jóakarására, hanem nyomás közben győződjék meg, nem tört-e le valamely főbb címisorban az ékezet.

A revizornak észre kell vennie a szedés-technikai hibákat is. Nyomtatványaik kiállítására kényes nyomdák szivesebben eltűrnek holmi nyelvtani vagy sajtóhibát, mint a legjelentéktelenebbnek látszó nyomdászati szabály áthágását, miért is ott, hol a vezetőség tudatában van a nyomdászat sok csinjának-binjának, csak tanult nyomdászt alkalmaznak revizornak.

Pusztai Ferencz.